

ZÁKLADNÍ ŠKOLA ÚPICE-LÁNY

Palackého 793, 542 32 Úpice

ABSOLVENTSKÁ PRÁCE

PLATEBNÍ KARTY

školní rok 2010-2011

MARTIN GOLDMANN

9. B

Obsah:

1. Úvod	strana 3
2. Historie platebních karet	4
• Jak to začalo	
• První večere	
• Platební karty u nás	
• Technický pokrok	
3. Druhy platebních karet	7
• Kritéria dělení	
4. Vydavatelé platebních karet	9
5. Výhody a nevýhody platebních karet	11
• Držitelé	
• Obchodníci	
• Vydavatelé	
6. Anketa	12
• Anketní otázka	
• Rady držitelům platebních karet	
7. Závěr	13
• Využitelnost absolventské práce	
8. Zdroje	14

1. Úvod

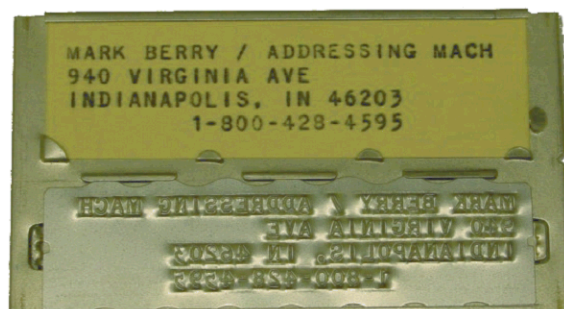
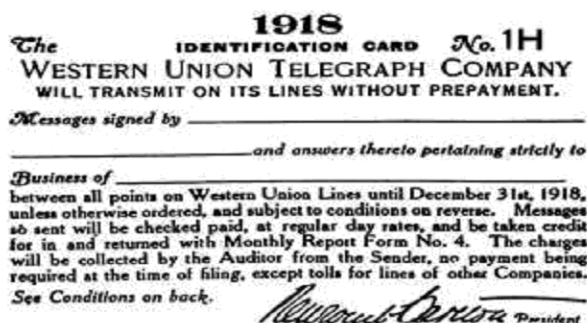
Vážení přítomní, dobrý den.

Dovolte mi, abych Vám, jak se říká, „naservíroval“ nějaké informace o platebních kartách, o jejich historii, druzích, výhodách a nevýhodách jejich používání. Toto téma jsem si vybral za prvé proto, že bych se rád v rámci této práce trochu sebevzdělal, za druhé proto, že po skončení školní docházky chci studovat na obchodní akademii. Kromě toho bylo mým dalším cílem zjistit, v jaké míře používají platební karty lidé v Úpici. Výsledky mé práce by se daly jistě využít nejen při výuce na středních školách s ekonomickým zaměřením, ale i v naší škole v předmětu finanční gramotnost.

A nyní už k samotnému tématu. Dokázali byste si stručně, dvěma slovy, odpovědět, co to vlastně je platební karta? Správná odpověď zní: „Jedná se o **finanční produkt**, který je klientům v převážné většině vydáván k určitému peněžnímu účtu.“ Držitelem karty může být kdokoliv - běžný občan i podnikatel. V dnešní době se platební karty vyrábí z plastu (PVC) mají standardní rozměry (85,6 x 54 x 0,76mm) a snahou všech vydavatelů je, aby zároveň vyhovovaly mezinárodním normám. Ne vždy však tomu tak bylo, a proto společně nahlédněme do historie.

2. Historie platebních karet

Jak to začalo

<http://www.penize.cz/platebni-karty/18777-jak-dosly-pl-zajimavosti>

<http://www.addressingmachines.com/cabinet.htm>

Vynálezu platební karty předcházelo mnoho dalších objevů. Například vynález cestovních šeků, úvěrových mincí a hotelových poukazů.

První platební kartu dostupnou širší veřejnosti vydala v roce 1914 společnost Western Union Telegraph Company (USA), pomocí níž mohl zákazník využívat její služby. Byla vyrobena z plechu a její držitel s ní mohl telefonovat a posílat telegramy. V podstatě šlo o obchodní tah. Karta totiž měla zákazníky přimět k častějšímu používání již zmíněných služeb.

První univerzální platební karta aneb „První večeře“

Jednoho lednového večera roku 1949 pozval Frank McNamara několik přátel do jedné restaurace v New Yorku. Před večeří si ovšem převlékl oblek. A po večeři, když přinesl číšník účet, Frank zjistil, že si zapomněl peněženku v původním obleku. Z trapné situace mu pomohl majitel restaurace, který mu nabídl možnost zaplatit útratu až na konci měsíce. Ke vzniku první kreditní karty již nechybělo mnoho. „Proč by měli být lidé ve svém utrácení omezováni tím, kolik hotovosti u sebe nosí, místo toho, kolik si mohou dovolit utratit?“, zamyslel se Frank McNamara a založil klub, jehož úkolem se stalo vydávání úvěrových karet svým členům. Těm karty umožňovaly bezhotovostní placení v restauracích (později ve všech smluvních hotelích, restauracích a obchodech), které měly s klubem uzavřenou smlouvu.

V únoru 1950 se pak se svým partnerem Ralphem Shneidrem do restaurace vrátil. Tentokrát ovšem, když došlo na placení, vytáhl McNamara malou, z kartonu vyrobenou kartu a místo zaplacení účet jen podepsal. První kreditní karta s příznačným názvem Diners Club Card byla na světě. V odvětví platebních karet je tato událost známá jako „první večeře“.

<http://www.penize.cz/platebni-karty/18777-jak-dosly-platebni-karty-do-ceskych-zemi-aneb-historie-karet-pln-zajimavosti>
http://tyo.ca/islambank.community/modules/gallery/cards/frank_x_mcnamara

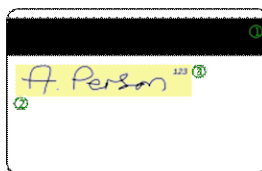
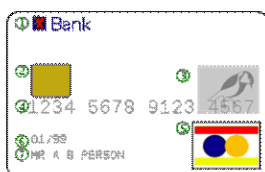
Platební karty u nás

V tehdejší Československu se první platební karta objevila právě s logem Diners Club. Lide s ní mohli oficiálně platit už v roce 1965. Avšak první transakce na našem území byla provedena 24. října 1968 na pobočce Čedoku v Praze. Platil s ní s největší pravděpodobností cizinec, protože veškeré karty v té době vlastnili pouze občané jiných zemí. Největšího rozkvětu se platebním kartám u nás dostalo v 90. letech 20. Století.

Technický pokrok

Přední a zadní strana platební karty

1. Logo banky
2. EMV čip
3. Hologram
4. Číslo kreditní karty
5. Logo vydavatele karty
6. Platnost karty
7. Jméno majitele

1. Magnetický proužek
2. Podpisový vzor
3. Kód CVC

http://cs.wikipedia.org/wiki/Platebn%C3%AD_karta

Magnetický proužek byl vynalezen v roce 1878, ale až společnost IBM ho dokázala upravit a aplikovat na platebních kartách. Proužek byl zprvu nedokonalý a lehce padělatelný. Tyto potíže se podařilo vyřešit dalšími úpravami proužku.

Technologie čipové karty se zrodila ve Francii, konkrétně u Rolanda Morena (roku 1972 si svůj vynález nechal patentovat). Technologie začala fungovat v roce 1974 a použila ji společnost Carte Bleue.

<http://www.flickr.com/photos/ulikleafar/5329658461/>

Laserový záznam dat na kartu byl zaveden v 80. letech. Tento systém funguje podobně jako CD. Karta s laserovým záznamem se pro snadné padělání nepoužívá.

Bankomat je převratným vynálezem v používání platebních karet.

Za „otce“ bankomatu je považován John Shepherd-Barron, který chtěl veřejnosti umožnit vybírat hotovost i po zavírací době banky (tzv. výběr „skrz zed“).

<http://www.telegraph.co.uk/news/obituaries/culture-obituaries/7746651/John-Shepherd-Barron.html>

Poplatek za držení karty byl zaveden v roce 1973 Marquette Bank. Roční poplatek činil 10 USD za rok a bance se tak podařilo eliminovat ztráty karet a zároveň se zbavila i ztrátových klientů.

Do technologického pokroku by se dalo také zařadit přizpůsobování karet klientovi nabízením různých prestižních platebních karet. Ty měli přilákat další klienty. Nejlepším příkladem by mohla být karta pro podnikatele s různými výhodami. Dalším převratem je také vzhled karty, ten si mohli klienti vybrat u některých společností sami (další obchodní trik).

3. Druhy platebních karet

Prvním kritérium dělení → provedení výroby (karty embosované a elektronické)

Embosované karty mají tzv. reliéfní písmo, které vystupuje z karty. Platí se jimi u obchodníků. Ti buď mechanickým snímačem (způsob off-line) „ofotí“ všechny údaje vyražené na kartě a majitel pak musí ještě transakci potvrdit (např. podpisem) nebo vlastní elektronický terminál (způsob on-line). Karty dále slouží k výběrům z bankomatů.

Elektronické karty jsou používány nejčastěji, protože je banky vydávají k účtům zdarma. Jejich použití je obdobné jako u předchozího typu, pouze platba způsobem off-line (přes mechanický snímač) není možná. Ale to vyplývá už z názvu elektronické karty.

Druhé kritérium dělení → použití karet a druh finančních produktů, ke kterým je banka vydává (karty debetní, kreditní, charge a úvěrové nákupní)

Debetní karta je vydávána k osobnímu účtu. Vlastník může kartu použít k platbě i k výběru peněz z bankomatu, přičemž disponuje vždy svou bankovní hotovostí. Lze si k ní sjednat také tzv. kontokorentní úvěr.

Kreditní karta je vydána k úvěru a slouží pouze k platbě, při které používá držitel karty peníze banky (ne vlastní).

Charge karty fungují na podobném principu jako karty kreditní, pouze s tím rozdílem, že držitel musí dlužnou částku splatit do určitého data a celou najednou. Kdy a kolik bude platit, mu banka oznámí formou výpisu.

Úvěrové nákupní karty vydávají nebankovní organizace (splátkové společnosti). Jedná se o jakési kreditní karty, kterým chybí bezúročné období a využívat se dají jen u některých obchodníků.

Třetím kritérium dělení → zohlednění nových technologií

(karty bezkontaktní, čipové, karty s magnetickým proužkem, virtuální a předplacené)

Bezkontaktní platební karta je v ČR novinkou. Kartu vydává společnost MasterCard a podle jejího tvrzení by platba měla trvat zhruba 5 sekund. V podejné by měla být čtečka, ke které se karta jenom přiloží. Jelikož není platba nějak ověřována, lze platit jen malé částky (podle ČT se diskutuje o částce 500 Kč). Společnost MasterCard uvádí, že bezkontaktní platební karty by se v ČR měli objevit už letos. Tuto technologii využívá už několik desítek

milionů lidí (např. Slováci). Nesporná výhoda je rychlost, pro někoho může možná být nevýhodou neověření platby.

Čipové karty představují novou generaci platebních karet. V čipu umístěném na kartě jsou uloženy údaje, které si čip pamatuje a chrání je. Při opakovaném pokusu o zneužití může čip data zablokovat nebo zničit. Tato technologie je velkým přínosem v zabezpečení karet.

Karty s magnetickým proužkem jsou stejné jako karty s čipem, pouze proužek, umístěný na rubu karty, má omezenou kapacitu.

Virtuální karta je vlastně číslo. Je připojena k vašemu bankovnímu účtu, na rozdíl od plastové karty nemá PIN. Slouží k platbám v internetové síti a veškeré údaje k provedení transakce posílá banka ve speciální bezpečnostní obálce klientovi (v ní je číslo karty, platnost a bezpečnostní kód).

Na **předplacené kartě (tzv. elektronické peněženice)** musí být předem vloženy peníze. Karta není spojena s účtem a v praxi ji nejde přecherpat (nejlepším příkladem může být SIM karta, které funguje na stejném principu).

Samozřejmě, že se platební karty dají dělit i podle dalších kritérií. Těmi mohou být: úroveň služeb, osobní kontra firemní. Dále se kombinují různé druhy mezi sebou (např. čipová charge karta), ale to už si banky a vydavatelé určují sami.

4. Vydavatelé platebních karet

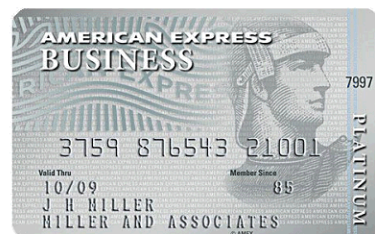
Mezi nejznámější vydavatele platebních karet patří Visa, MasterCard, American Express, JCB a Diners Club. Všechny tyto společnosti Vám nyní představím.

Společnost Diners Club International, kterou založil roku 1950 již nám známý pan Frank McNamara, se již od svého vzniku zaměřuje na bonitní klientelu. Dnes se dá kartou Diners Club platit téměř po celém světě (185 zemí).

<http://www.dinersclub.cz/csa>

Instituce American Express vznikla už dávno před tím než Diners Club, ale specializovala se spíše na dodávání zásilek. Byla založena roku 1850 spojením tří zásilkových firem a můžete ji znát i pod jejími zkratkami například AmEx nebo Amexco. Firma své aktivity rozšiřovala i do Evropy jako cestovní kancelář. Do sféry bankovníctví vstoupila roku 1918 založením své vlastní banky American Express Centurion Bank. Navzdory tomuto faktu se do světa platebních karet AmEx vnořil až v roce 1958 a ve stejném roce začala společnost používat jako maskota gladiátora.

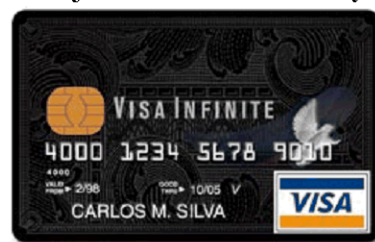
http://images.businessweek.com/ss/08/08/0820_creditcards/2.htm

Master Card Worldwide založili pánové Tanenhaus a Benovitz v roce 1966 pod názvem Interbank Card Association (ICA). Toto jméno si společnost změnila v roce 1979 na Master Card Int. Master Card má sídlo v USA a je to nadnárodní společnost. Zároveň je první firmou, která využila hologram jako ochranu proti padělání.

http://news.soft32.com/mastercard-toshiba-and-dnp-introduce-dual-interface-paypass-emv-card_7496.html

Historie firmy **Visa Inc. (International Service Association)** neboli jednoduše Visa se začala psát roku 1958. Několikrát se přejmenovala, měnila bankovní pobočky a systémy. Dnes je to už nadnárodní společnost sídlící v San Franciscu a provozující největší síť elektronických plateb na světě.

<http://myego.cz/blog/welldone/offset/20/category/business/group/spolecnost>

Konkurenční společností založenou roku 1961 podle vzoru American Express je společnost **Japan Credit Bureau**. O 17 let později přijala jméno JCB Co, Ltd. „A proč konkurenční?“ Hlavním důvodem je zaměření na japonské klienty a tím konkurence zahraničním společnostem.

<http://karty.zwiruk.pl/jcb.html>

5. Výhody a nevýhody platebních karet

Výhody

Největší výhody poskytují platební karty svým držitelům. Jako ty nejhlavnější uvedu například **lehké použití**, **vyšší bezpečnost** než u hotovosti, **mezinárodní použití**, pro někoho **osobní prestiž**. Ale i takový **bankovní výpis** je velká výhoda.

Platební karty však poskytují výhody i obchodníkům, u kterých jimi platíme. Ti mají **vyšší obrat**. Při transakcích platební kartou dostanou **zaručeně zapláceno**, mají **více klientů** a jsou **konkurence schopni**.

Samozřejmě i vydavatelé karet si přijdou na své a to tím, že získají **nové klienty**. Těm mohou poskytnou **nové služby a výhody**. Poplatky za transakce a vedení karty jim také **přivydělají nějaké peníze**.

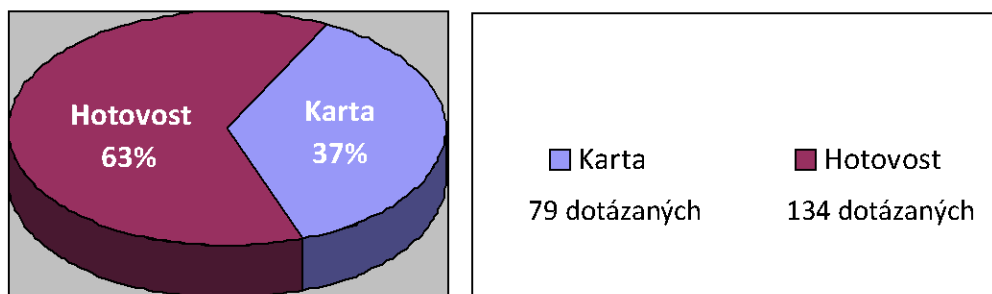
Nevýhody

Někteří lidé považují za nevýhodu třeba to, že si musí **pamatovat PIN**, ale daleko větší nevýhodou je **padělání karet** a jejich **zneužívání**. To je zaměřené hlavně na získávání údajů z karet (např. elektronické kopírování – **skimming**). Banky a vydavatelé karet se snaží riziko různě eliminovat, ale podvodníci využívají technologického růstu ke svému prospěchu, což je podle mého úsudku jediná nevýhoda platebních karet.

6. Anketa

Anketní otázka

Platíte radši hotově nabo kartou?

Na otázku odpovědělo 213 úpických občanů.

Většina lidí v Úpici platí hotově, především ti starší. Menší část dotázaných využívá platby kartou. Mezi ně patří především mladí lidé.

Rady držitelům platebních karet

- Kartu nikomu nepůjčujte
- Nesděľujte nikomu PIN (ani policistům nebo zaměstnancům banky)
- PIN nenechávejte v blízkosti karty
- K bankomatu přistupujte samostatně (nikdo nemá právo vás přerušit, ani obsluha bankomatu)
- V noci si vybírejte dobře osvětlený bankomat
- Kartu nevystavujte mechanickým vlivům (může být zmagnetizována i mobilem, počítačem nebo zapínáním kabelek)
- Ztrátu karty je třeba nahlásit co nejdříve (zkrátí se tak čas k jejímu použití)
- Při platbě kartou dbejte, aby byl zhotoven pouze jeden prodejní doklad
- Personál zařízení ve kterém platíte by neměl s kartou odejít, pokud se tak stane máte právo na provedení transakce pod svým dohledem nebo na vrácení karty
- Zkontrolujte zda vám byla vrácena vaše karta
- Při platbě na internetu zjišťujte důvěryhodnost serveru

7. Závěr

Využitelnost mé absolventské práce

a) Jelikož se hlásím na Obchodní akademii v Trutnově, myslím si, že poznatky získané shromažďováním materiálu pro absolventskou práci, využiji při mém budoucím studiu.

b) Zároveň mohou být výsledky této práce nápomocny v předmětu finanční gramotnost. Všechny její části v zestručněné podobě by se daly použít jako výukový materiál. Hlavně potom PowerPointová prezentace.

c) Jsem si dobře vědom toho, že pokrok v oblasti platebních karet a platebního styku nelze zastavit, a tudíž stávající údaje a data budou za několik let neaktuální.

A na úplný závěr chci poděkovat paní učitelce Teichmanové, která byla vedoucí mé práce a hodně mi pomohla.

8. Zdroje

Internet:

Heslo „Platební karty“. V otevřené internetové encyklopedii Wikipedia na:
http://cs.wikipedia.org/wiki/Platebn%C3%AD_karta (26. 02. 2011 – 20. 03. 2011)

Heslo „Platební karty“. V internetovém vyhledávači seznam na:
<http://www.finance.cz/bankovnictvi/informace/platebni-karty/druhy-karet-zuctovani/>
(26. 02. 2011)

Heslo „Platební karty“. Na stránkách České televize:
<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1097181328-udalosti/210411000100322/obsah/106978-bezkontaktni-platebni-karty/> (27. 02. 2011)

Heslo „Historie platebních karet“. Na stránce www.penize.cz na:
<http://www.penize.cz/platebni-karty/18777-jak-dosly-platebni-karty-do-ceskych-zemi-aneb-historie-karet-plna-zajimavosti> (02. 03. 2011)

Heslo „Historie platebních karet“. V otevřené internetové encyklopedii Wikipedia na:
http://cs.wikipedia.org/wiki/Historie_platebn%C3%ADch_karet#Zrozen.C3.AD_platebn.C3.AD_karty (02. 03. 2011 – 20. 03. 2011)

Heslo „Vydavatelé karet“. V otevřené internetové encyklopedii Wikipedia na:
http://cs.wikipedia.org/wiki/Kreditn%C3%AD_karta (21. 03. 2011)

Heslo „Diners Club“. V otevřené internetové encyklopedii Wikipedia na:
http://cs.wikipedia.org/wiki/Diners_Club_International (21. 03. 2011)

Heslo „Diners Club International“. V internetovém vyhledávači seznam na:
<http://www.dinersclub.cz/diners-club-international> (21. 03. 2011)

Heslo „American Express“. V otevřené internetové encyklopedii Wikipedia na:
http://cs.wikipedia.org/wiki/American_Express (21. 03. 2011)

Heslo „American Express Company“. V internetovém vyhledávači seznam na:
<http://www.bonusbonusbonus.cz/info-tainment/moznosti-vkladu-a-vyberu/amex-/>
(21. 03. 2011)

Heslo „Master Card“. V otevřené internetové encyklopedii Wikipedia na:
<http://cs.wikipedia.org/wiki/MasterCard> (21. 03. 2011)

Heslo „Visa“. V otevřené internetové encyklopedii Wikipedia na:
<http://cs.wikipedia.org/wiki/Visa> (21. 03. 2011)

Knihy:

Beneš, V. a kol.: *Bankovní a finanční slovník*. Praha, Svoboda – Libertas 1993, s. 101

Ing. Pavel Juřík: *Svět platebních karet*. Praha, RADIX 1995, s. 7, 8, 14, 24, 32, 43, 50, 53, 58, 59, 60, 61, 64, 65, 110.

Otakar Schlossberger, Ladislav Hozák a kol.: *Platební styk*. Brno, CERM 2000, s. 196, 200, 237